

visum est, relicta libertate adeundi superiorem, si maluerint ¹.

5° Judex ad quem causa refertur, inquit summam de justitia petitionis, et, si locus sit, omnia restituit in statum pristinum, concesso ut causa iterum tractetur, et sententia reformetur, aut rescindatur actus, prout ratio postulaverit. Ne autem causæ diutius protrahantur, præfixum fuit tempus, quadriennium scilicet, quo elapso, non admittitur regulariter petitio restitutionis. In causis Ecclesiarum et majorum, tempus illud currit a die quo læsio contigit, simulque cessavit legitimum impedimentum. « Ecclesia quæ ad retractandam sententiam... « postulat se admiti, si quadriennii spatium sit lapsum et negligenter omiserit, non est ad beneficium hujusmodi admitenda; nisi prævaricationis vel fraudis manifeste probetur « super hoc intervenisse commentum; aut alia rationabilis « causa subsit, quæ superiorem movere debeat ad idem beneficium concedendum. » (Cap. *Ecclesia*, 1, eod. tit. in vi°.)

ARTICULUS II. — DE APPELLATIONE.

* 698. — I° *Quid et quotuplex sit appellatio?*

I. Appellatio est provocatio ab inferiore ad superiorem judicem, ratione gravaminis illati vel inferendi.

Appellatio differt ab oppositione nullitatis quæ fieri potest apud eundem judicem, et quæ fundatur nullitate sententiæ ob defectum competentiæ, aut violationem regularum juris, potius quam ratione gravaminis: item differt a postulatione restitutionis in integrum qua reus ad superiorem recurrit ut ex æquitate dignetur concedere revisionem sententiæ prolata, quando elapsum est tempus opportunum pro appellationibus.

Diximus: *Ratione gravaminis illati, vel inferendi*. Cælestinus III, statuit, cap. *Præterea*, 40, DE APPELLATIONIBUS:

¹ Cf. Reiffenstuel in tit. DE SENTENTIA ET RE JUDICATA, II° 155-158.

« Requisite sumus, si quis judex ita protulerit sententiam: Nisi « Sempronio intra viginti dies satisfeceris, te excommunicatum, « vel suspensum... esse cognoscas: ille, in quem fertur sententia, medio tempore appellans, ad diem statutum minime satisfecerit, utrum ille tali sententia ligetur, aut interpositione « appellationis tutus existat? Videtur nobis, quod hujusmodi « sententiam appellationis obstaculum debeat impedire. » Licetum est igitur appellare a gravamine inferendo, si intervenierit comminatio damni. Canonistæ dicunt appellari etiam posse extra judicium a gravamine futuro, non comminato; sed semper supponendum est aliquam esse rationem præsumendi, aut saltem pertimescendi gravamen; alioquin inutile foret confugere ad præsidium appellationis.

II. Appellatio duplex distinguitur: alia *judicialis* qua provocatur ab actu judiciali, v. g. a citatione, a sententia interlocutoria, vel definitiva; altera *extrajudicialis*, qua provocatur a mandato quovis, vel ab actu regiminis ecclesiastici, quo reus se gravatum præter fas arbitratur.

Appellatio potest esse verbalis, si fiat intra tribunal, et inseritur tabulis curiæ, officio notarii; si fiat extra tribunal, debet scripto consignari. In neutro casu appellans tenetur explicare causam provocationis, nisi tamen in casibus appellet de quibus agimus infra n° 701. Quando enim judex procedere debet omni *appellatione remota*, vel jura appellare concedunt solummodo ratione gravaminis, necesse est ut appellans declaret causam appellationis.

Appellationes sunt, aliæ legitimæ, aliæ frustratoriæ, aliæ frivolæ, quod explicabitur infra (n^{is} 700, 709).

* 699. II° *Quinam appellare possint?*

Omnes generatim appellare possunt, suo proprio vel procuratoris nomine, qui se gravatos contra fas sentiunt, et etiam quorum interest sententiam reformari, nisi appellationi sponte sua renuntiaverint, vel beneficio appellationis interdicantur a jure.

Censentur renuntiavisse appellationi qui declaraverunt coram iudice se acquiescere sententiæ absque intentione provocandi; qui iudicè confessi sunt delictum propter quod fuerunt condemnati, nisi forte coacta sit confessio, aut pœna gravior ipsis irrogata sit; qui sua agendi ratione intentionem non appellandi, absque ambiguitate, manifestant. Si, posteaquam renuntiaverint appellationi, appellare nihilominus velint, audiendi non sunt, utpote sibi in eo non consentientes. (Cap. *Sollicitudinem*, 54, eod. tit.)

Excluduntur a beneficio appellationis: 1° contumaces, qui, donec satisfecerint, iudicis citationi obtemperando, sibi occludunt omnem aditum ad tribunal superius; 2° illi contra quos tres sententiæ, in eadem causa, prolatae sunt conformes. Dicitur in cap. *Directæ*, 59: *Secundum jura licet in eadem causa bis appellare*. Si autem sententiæ non sint conformes, sed altera sit præcedentis revocatoria, fas erit rem ulterius ad quartam instantiam promovere. 3° Excludebantur olim qui fuerant condemnati sententia definitiva in causa hæresis. (Cap. *Ut inquisitionis*, 18, DE HÆRETICIS in VI°.)

* 700. — III° *A quonam gravamine liceat appellare?*

Licitum est ab omni actu generatim appellare, seu iudiciali seu extrajudiciali, qui gravamen contra jus inducit, etiam in levioribus. « De appellationibus, ait Alexander III, pro causis « minimis interpositis, volumus te tenere quod eis, pro quibus fierent, deferendum. » (Cap. 11 ejusdem tituli.) Bonifacius autem VIII: « Statuimus ut ab electionibus, postulationibus, « provisionibus, et quibuslibet actibus extrajudicialibus in quibus appellatio potest interponi, quisquis ex eis se gravatum « reputans, per appellationis beneficium gravamen illatum desideraverit revocari, intra decem dies, postquam sciverit, si « velit, appellet; post decennium vero aditus vero eidem non « pateat appellandi. » (Cap. *Concertationi*, 8, eod. tit. in VI°.)

Regula est generalis quam sacri canones, aut expressis verbis

indicant, aut alias inconcussam supponunt, et in quam omnes canonistæ consentiunt, absque ulla ambiguitate et controversia. Ratio hujus disciplinæ perspicua est: cum jura voluerint unumquemque præsidio auctoritatis superioris tutari ab omni injuria, necessum fuit concedi facultatem provocandi etiam ab actu extrajudiciali, qui non minus gravamen sæpe infert quam sententia a iudice prolata.

Quodcumque igitur gravamen contra jus alicui allatum, tametsi leve videatur, potest deferri ad superiorem, per appellationem. Si, v. g., casu accidat ut in publica admonitione prælatus alicui delictum, culpam, vel defectum, exprobrat injuste, et, quamvis de eo humiliter deprecatus, nolit verbum injuriosum revocare, inferior potest, si de rigore juris ratiocinari velimus, ad superiorem confugere. Pro causis hujusmodi canones volvere appellationi deferendum, quia vel in minimis jus alterius violari non debet: aliunde difficile fuisset, ac periculosum, discernere gravius damnum a damno leviori, quamobrem magis expedire visum fuit nullam causam excipi a regula generali.

Diximus *gravamen contra jus*, nempe contra leges canonicas, aut contra æquitatem; quapropter removeri debent appellationes *frivolæ*, quæ scilicet ex minimis ac futilibus rationibus fiunt, quales interponuntur quoties querelans id præterdit quod nullo jure sibi debetur, vel contendit contra leges statutas. Si quis, v. g. clericus extraneus conqueritur de Episcopo quod nolit eum suo clero cooptare, quod ipsi deneget facultatem prædicandi, confessiones excipiendi; si vicarius Ecclesiæ parochialis queritur quod ad aliam Ecclesiam invitatus transferatur; si parochus de suo Episcopo querimoniam habet quod legem residentiæ, aliasve leges ad statum clericalem referentes, stricte velit observari. « Cum verba accipienda sint cum effectu... non debet patrocinari appellationis diffugium, si contra « hujusmodi intentionem decreti fuerit interjectum. » (Cap. *Relatum*, 4, DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.)

701. — *Nota.* 1° Quando inserta est in decretis concilii Tridentini et in rescriptis Sanctæ Sedis clausula : *omni appellatione remota*, sensus non est quod omnis appellatio interdicitur¹. Appellare licet quoties id jure fuit expresse concessum, v. g., si judex nolit admittere exceptiones legitimas; appellare etiam licet quando reus objicit gravamen notorium. Quod ad alios vero casus, non licet quidem appellare cum effectu suspensivo; quamobrem judex non tenetur supersedere negotio incæpto, nec ab executione abstinere ob interpositam appellationem, nisi jam sibi certo constiterit appellationem esse receptam a superiore : sed potest reus, non obstante clausula, appellare cum effectu devolutivo, et « si appellans fuerit gravatus injuste, gravamen hujusmodi per superiorem poterit emendari, » uti declaravit Innocentius III in cap. *Pastoralis*, 53, eod. titulo.

702. — 2° Quæ diximus de jure appellandi omnibus asserto, oportet, cum aliquo moderamine, applicare regularibus qui de actibus suorum respective superiorum queruntur. Ipsi certe licitum est appellare, quando de notabili gravamine agitur; verum si quæstio sit de simplici correctione regulari quæ non excedit limites paternæ disciplinæ, intercluditur via appellationis, ne majus malum inde exoriat contra debitam subjectionem, unde dicitur in cap. *Reprehensibilis*, 26, eod. tit. : « Ne religiosi, cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra regularem prælati sui et capituli disciplinam appellare præsumant, sed humiliter ac devote suscipiant quod pro salute sua fuerit eisdem injunctum. »

703. — IV° *Quid jure præscriptum sit pro appellatione super nullitate matrimonii?*

In causis matrimonialibus, ubi de validitate aut nullitate matrimonii agitur, injunctum est appellare, quando pronuntiata fuit nullitas matrimonii, adeo ut necessario intercedere debeat

¹ Cf Pirhing, in tit. DE APPELLATIONIBUS, n° 68-79.

secunda sententia, ut res finita censeatur. Edita est ea de re Constitutio Benedicti XIV, *Dei Miseratione*, an. 1741, cujus præcipuas sanctiones referemus¹.

1° Injunctum est omnibus et singulis locorum Ordinariis, ut, in suis respective diocæsis, personam aliquam idoneam eligant, quantum fieri potest ex ecclesiastico cœtu, juris scientia et vitæ probitate præditam, quæ munus habeat defensoris matrimoniorum. Ad officium defensoris matrimonii spectat, ut in judicium veniat quotiescumque contigerit matrimoniales causas super validitate vel nullitate coram legitimo iudice disceptari, eumque oportet in quolibet actu judiciali citari, adesse examini testium, voce et scriptis matrimonii validitatem tueri, eaque omnia deducere quæ ad matrimonium sustinendum necessaria censebit. Suum officium fideliter obiturum se juramento obstringet. Præsentiam defensoris necessariam omnino ad integritatem et validitatem iudicii voluit Benedictus XIV, quod his sanctionibus significavit : « Quæcumque eo non legitime citato aut intimato, in iudicio peracta fuerint, nulla, irrita, cassa declaramus, ac pro nullis, cassis ac irritis haberi volumus, perinde ac si citata et intimata non esset ea pars, cujus citari intererat et quam, juxta legum et canonum præscripta ad legitimam iudicii validitatem, citari aut intimari omnino necessarium erat. » § 7.

2° Cum igitur coram Ordinario, ad quem causas hujusmodi cognoscere pertinet, controversia proponitur in qua de validitate matrimonii dubitatur, defensor ita suum officium adimplere tenetur, ut si pro matrimonii validitate iudicetur, appellatione absteineat; sin autem contra matrimonii validitatem sententia feratur, et nullus sit qui pro matrimonii validitate insistat, ipse inter legitima tempora ad iudicem superiorem provocabit. Appellatione pendente, vel si nulla appellatio ob

¹ Eadem fere sancita sunt, alia constitutione ejusdem Pontificis, super appellationibus in causa nullitatis professionis religiosæ, de qua alibi egimus (n° 469).

negligentiam defensoris interposita sit, vetitum est partibus, quoadusque altera sententia prolata sit, ne novas nuptias celebrare præsumant, alioquin subjacebunt pœnis canonicis, contra polygamos sacris canonibus et constitutionibus apostolicis statutis.

3° Postquam causa, in secunda instantia, ad alterum judicem appellatione delata fuerit, omnia quæcumque coram iudice in prima instantia servanda præfinita fuerant, etiam coram altero exacte custodiri debent, citato in quolibet iudicii actu defensore matrimonii, qui matrimonii validitatem pro viribus tueatur. Si iudex in secunda instantia fuerit Metropolitanus, matrimonii defensor erit qui ab ipso deputatus fuerit; si autem iudex sit commissarius Sanctæ Sedis, cui S. Pontifex causæ cognitionem demandaverit, illo defensore matrimonii utetur qui fuerit constitutus ab Ordinario in cujus diœcesi causam cognoscet, etiamsi idem Ordinarius sit qui primam sententiam in eadem causa pronuntiavit.

4° Instructo in hunc modum iudicio, si secunda sententia alteri conformis fuerit, et ab eo pars, vel defensor pro sua conscientia non crediderit appellandum, vel appellationem interpositam prosequendam minime censuerit, in potestate et arbitrio conjugum erit novas nuptias contrahere. Si autem a secunda sententia super nullitate, altera pars appellaverit, vel defensor matrimonii non putet sententiam fuisse legitime latam, « volumus, ait Benedictus XIV, ut firma remanente utrique « conjugum prohibitione ad alias nuptias transeundi... causa in « tertia, vel quarta instantia cognoscatur, servatis diligenter « omnibus quæ a Nobis in prima et secunda instantia deman- « data fuerunt, nempe, in quolibet iudiciali actu citato et audito « defensore matrimonii, qui a iudice tertiæ instantiæ deputatus « fuerit. » § 11. Cæterum, causæ matrimoniales nunquam transeunt in rem iudicatam ob cujuscumque temporis lapsum, sed semper reassumi possunt, si quid novum detegatur quod ignoratum fuerit.

In Const. Benedicti XIV agitur solum de causis dubiis super validitate aut nullitate vinculi conjugalis, non vero de sponsalibus, nec de separatione conjugum quoad thorum et habitationem, quæ possunt tractari ac definiri modo consueto.

*704. — IV° A quo iustice et ad quem appellare liceat?

I. Licet appellare a quovis iudice, qui habet superiorem relative ad causam controversam.

Hinc fas non est appellare a S. Pontifice ad concilium generale (n° 220). Istiusmodi appellationes S. Sedes olim proscripsit tanquam faventes hæresi et schismati, contrarias principis constitutionis Ecclesiæ catholicæ. « Insuper, ridiculum est, « ait Pius II in Bulla *Execrabili*, appellare ad id quod non « est, neque scitur quod futurum sit. Eo obtentu remanen- « scelera impunita, nutritur adversus Sanctam Sedem rebellio, « libertas delinquendi conceditur, et omnis disciplina confundi- « tur. »

II. Appellatio fieri debet ad superiorem hierarchicum, et communiter quidem ad superiorem immediatum: a paroco, si quis queratur de gravamine per parochum illato, ad Episcopum; ab Episcopo ad Metropolitanum; a Metropolitano ad Primate, si sit Primas; et deinceps ad S. Pontificem. Appellatio fit immediate ad S. Pontificem quando iudex, quicumque ille sit, egit tanquam delegatus Sanctæ Sedis; in causis enim hujusmodi non alium habet superiorem immediatum, quam S. Pontificem (n° 322). Regulares a jurisdictione Episcoporum exempti, eadem ratione appellare debent a suo v. g. priore ad provincialem, a provinciali ad præpositum generalem, servatis regulis sui instituti.

1° Ad superiorem hierarchicum provocandum est, cum appellatio ut effectum sortiatur, supponat in iudice veram jurisdictionem in ordine causarum ecclesiasticarum.

2° Ad superiorem immediatum fieri communiter debet appellatio. Quamvis omnes causæ possint jure divino ad Sanctam Sedem immediate referri, valde expedit ut causæ, exceptis

majoribus, et negotiis quæ juxta canones vel jurisprudentiam vigentem ad S. Pontificem necessario reducenda sunt, ad superiorem immediatum devolvantur. Provisum olim fuerat concordato inito inter Leonem X et Franciscum I, ne ulla causa, præter causas majores, ad Sanctam Sedem deferretur omisso medio. Tit. XI. Nihil ea de re definit jus commune, et decretum quod Concilium Tridentinum edidit ut causæ ab ordinariis locorum judicarentur antequam ad S. Sedem promoveantur, exceptis majoribus, refertur tantum ad cognitionem causarum in prima instantia, non vero ad casum appellationis, de qua mentio non fit in decreto (nº 659).

705. — Vº *An liceat appellare a vicario generali ad Episcopum, et ab officiali diœcesano Archiepiscopi ad officialem metropolitanum ejusdem Archiepiscopi?*

I. Non licet deferre sententias et actus extrajudiciales vicarii generalis ad Episcopum, appellatione proprie dicta; siquidem ex modo dictis appellatio canonica fit a judice inferiori ad superiorem, et alibi ostensum fuit eandem esse jurisdictionem, idem tribunal Episcopi et vicarii generalis (nº 191). Nihil verò obstat quominus recurratur ad Episcopum ut dignetur revocare sententias ipso jure nullas, quas præter regulas canonicas vicarius generalis forte tulerit, uti supra animadvertimus; et actus extrajudiciales quos Episcopus posset reformare, si ipsemet eosdem actus fecisset, quales sunt plures actus administrationis, concessiones et denegationes facultatum, pœnæ injunctæ intra limites correctionis paternæ, et alia multa quæ penes arbitrium est superioris revocare, aut temperare, prout sibi visum fuerit magis expedire.

II. Jure communi non potest appellari a sententiis officialis diœcesani, ad officialem metropolitanum ejusdem Archiepiscopi. Etenim non datur appellatio ab officiali ad Episcopum, quia idem utriusque est auditorium, eadem auctoritas; porro si causa provocetur ab officiali Metropolitanam quatenus judicis ordinarii immediati, ad officialem ejusdem Metropolitanam, quate-

nus Metropolitanam, eadem etiam est auctoritas, idem auditorium. Cum idem sit Metropolitanus qui Episcopus diœcesis in casu, idem est utriusque officialis tribunal, proindeque ab æquali ad æqualem appellabitur, quod destruit naturam ipsam appellationis. Nec videtur sustineri posse consuetudinem contrariam, quia hujusmodi consuetudo, quatenus est contra substantiam appellationis, reprobatur juxta declarationem Bonifacii VIII, in cap. 2, DE CONSUETUDINE, in VIº, ubi dicitur: « Non putamus « illam consuetudinem, quantumcumque tempore de facto serva- « tam, consonam rationi quod ab officiali Episcopi ad eundem « valeat appellari; ne ab eodem ad seipsum, cum sit idem au- « ditorium utriusque, appellatio interposita videatur. » Idem confirmatur praxi communi Ecclesiarum.

Pluribus tamen abhinc sæculis invaluit disciplina in plerisque archidiœcesibus Galliæ, usque ad concordatum anni 1801, ut Metropolitanam haberent duplicem gradum officialitatis. Cum in diœcesi Parisiensi, a tempore quo Ecclesia Parisiensis in dignitatem metropolis erecta fuerat, Constitutione Gregorii XV, *Universi orbis* anno 1622, ad annum 1775, officialis metropolitanus nullam exercuisset jurisdictionem in officialem diœcesanum, cujus sententiæ, appellatione interposita, ad curiam Ecclesiæ Lugdunensis devolvebantur, Archiepiscopus consilia petiit a clero Gallicano, in comitiis generalibus congregato, utrum hunc morem immutari expediret.

Quæstio perpensa fuit sub multiplici respectu, principiorum generalium juris, praxis Ecclesiarum, et commodi incolarum.

Ad regulam communem quæ vetat ne ab officiali ad Episcopum, et proinde ab officiali ad officialem ejusdem præsulis appelletur, notatum fuit hanc regulam non apponi ad quæstionem præsentem, ubi non agitur de officiali Episcopi, sed Metropolitanam; nihil scilicet repugnare quominus in jurisdictione ejusdem præsulis sint duo gradus jurisdictionis, quando duplicem titulum præfert, alium ab altero distinctum, et jurisdictio non ab eadem persona exercetur. Aliunde fas est appel-

lare a delegato super causa speciali ad officialem generalem, quamvis utriusque jurisdictio ab eodem Episcopo procedat¹; quidni liceret appellare ab officiali diocæsano ad metropolitanum, qui suo titulo superior est?

Quoad disciplinam vigentem, animadverterunt vetustissimam ac immemorabilem esse in plerisque provinciis Galliarum praxim duplicis officialitatis pro causis Archidiocæseon. Conclusio deputatorum cleri pro discutienda quæstione hæc fuit: « Nous croyons qu'il est convenable que Mgr l'Archevêque de Paris se rapproche de l'usage commun, qu'il ait deux officiaux distincts et séparés, et que celui qui remplira les fonctions d'official métropolitain reçoive les appels de l'official diocésain. Il y a toujours de l'avantage à faire observer par toutes les Églises ce qui est observé par le plus grand nombre et à mettre les justiciables à portée d'être jugés sans quitter leur domicile. Si les trois degrés ne peuvent être épuisés sur les lieux, il faut au moins qu'ils y trouvent tous ceux qu'il est possible de leur procurer². » Huic conclusioni assensum dedit clerus et ipse Archiepiscopus Parisiensis in cujus diocæsi ab eo tempore, non secus ac in aliis archidiocæsesibus, instituta fuit duplex officialitas.

A tempore concordati, constitutæ sunt duæ officialitates distinctæ in plerisque curiis Archiepiscopalibus, una diocæsana, altera Metropolitana; sed rariores fuerunt casus appellationis ab una ad alteram. In praxi hodierna non videmus causas Ecclesiarum metropolitanarum judicari nisi in prima instantia. Si contigerit veterem jurisprudentiam, casu adveniente servari, et res deferatur ad Sanctam Sedem discemus ex illius ratione agendi an retineri possit, an debeat in posterum relin-

¹ Vid. Glossam in cap. *Non putamus*, 2, DE CONSUETUDINE, VI°.

² *Collection des procès-verbaux des assemblées générales du clergé de France*, tom. VIII. IIe partie, pag. 2555-2558. — Cf. *Mémoires du clergé*, tom. VII, col. 1446-1449.

qui, disciplina quæ recedit a regulis consuetis juris et a praxi aliarum Ecclesiarum.

* 706. — VI° *Quandonam appellationes fieri debeant?*

I. Quando actus extrajudicialis, aut sententia, habet *tractum successivum*, ut aiunt canonistæ, scilicet effectum continuuum, appellatio fieri potest sine ulla temporis præfinitione. Quamdiu perdurat gravamen, tamdiu licitum est gravato provocare causam apud judicem superiorem. Ita communiter doctores qui regulam apponunt ad casus sequentes: 1° si quis citetur ad locum non tutum; 2° si quis excommunicetur; 3° si sit suspensus, seu interdictus... In hujusmodi casibus gravamen protrahitur de die in diem, ac singulis diebus respondet; dummodo igitur reus paratum se teneat ad obsecundandum judici statim ac poterit, et interea abstineat actibus sibi vetitis, a sententia seu decreto superioris poterit appellare, cum id sibi opportunum duxerit.

II. In aliis casibus appellatio fieri debet intra *fatalia*. Fatalia dicuntur tempora intra quæ appellatio inchoari, vel prosequi, vel terminari debet, ne sententia transeat in rem judicatam.

1° Ad declarandam appellationem, conceditur decendium. Ita cap. *Quod ad consultationem*, 15, DE SENTENTIA ET RE JUDICATA: « Cum per decem dierum spatium, sententia in auctoritatem rei judicatæ transeat; qui ad provocationis subsidium intra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegavit, cum per hoc videatur, per interpretationem juris, lata sententiæ paruisse, præsertim ubi causa non redditur appellandi. » Hanc dispositionem renovavit Bonifacius, in cap. *Concertationi* quod supra citavimus (n° 700).

Decendium currit a momento latæ sententiæ, si reus fuerit præsens, vel a die quo illam noverit, si fuerit absens.

2° Appellans debet, intra spatium triginta dierum, obtinere a iudice literas remissorias directas ad superiorem, alioquin præsumitur renuntiasse appellationi.

Tempus illud probabiliter currit a die productæ appellationis. Judex posset assignare breviorum terminum, ut celerius causa finiatur, et reus qui, præfixo tempore, litteras non requisierit, privatur beneficio appellationis. (Cap. *Quamvis*, 2, DE APPELLAT. Clem.)

Hujusmodi litteræ vocantur in jure *Apostoli*, quia reus appellans mittitur ad judicem superiorem; dicuntur insuper *Reverentiales*, si judex illas simpliciter tradiderit ad testandum suam reverentiam erga superiorem, tametsi non arbitraretur appellationem esse fundatam; vocantur *Refutatoriæ*, si judex a quo, appellationem rejiciendam arbitretur et eo in casu rationes subindicat cur illam non admittat. « Nunc, ait Devoti, « nullus fere est usus *apostolorum* in foro, ac per libellum appellationis, intra decendum in actis exhibitum, appellatio « interponitur. » (DE APPELLAT., n° XI.)

3° Ad prosequendum appellationem datur annus, intra quem si appellans suam appellationem non fuerit prosecutus coram tribunali superioris judicis, eam deseruisse censebitur. « Sicut appellationem judicialem, sic et extrajudicialem, intra « annum a die interpositionis ejusdem, vel a die illati gravaminis, prosequi et finire tenetur appellans. Quod si justo cense « sante impedimento non fecerit, debet ejus appellatio deserta « censeri. » (Cap. 3, DE APPELLATIONIBUS. Clement.) Non præjudicat igitur reo lapsus temporis, nec currunt contra illum fatalia, si constiterit impeditum fuisse quin suam causam prosequeretur; quod etiam intelligendum putamus de prima appellationis interpositione. (Cap. *Ex ratione*, 8; et cap. *Si justus metus*, 75, eod. titulo lib. II Decretalium.)

III. Lex fatalium semper viget; est enim fundata ratione boni publici, ne processus in infinitum protrahantur: illam præterea confirmat consuetudo; omnes siquidem exoptant sua negotia accelerari quantum sinunt rerum adjuncta. Legem suo tempore vigere satis clare admonebat Benedictus XIV, Constitutione *Ad militantis*, in qua dicebat: « Appellationes non

« recipiantur nisi prius constiterit... quod intra legitima tem-
« pora appellatum fuerit. » § 43.

Hinc 1° judex potest suam sententiam exsequi, ex quo lapsus est decendum, quin reus declaraverit se ad superiorem provocare; 2° elapso tempore, si reus velit suam causam retractari, id non poterit per viam appellationis, sed vel per oppositionem nullitatis, sensu supra explicato, vel per supplicationem ad obtinendum beneficium restitutionis in integrum.

Potest etiam judex suam sententiam exsequi non obstante appellatione, si sit manifeste frivola, nec ei detulerit; id est si eam non admiserit concedendo *apostolos reverentiales*, aut alio modo significando causam a se deferri ad superiorem. (Cap. *Cum appellationibus*, 5, eod. tit. in vº.)

* 707. — VIIº. *Qui sint effectus appellationis?*

Duo effectus tribuuntur generatim appellationi: effectus *devolutivus*, qui est jus acquisitum superiori retractandi causam ab inferiore definitam, et effectus *suspensivus*, qui est suspensio jurisdictionis judicis a quo appellatur quoad causam, et suspensio executionis sententiæ.

I. Omnis appellatio, facta canonice, producit *effectum devolutivum*. Hoc sequitur necessario ex natura et fine appellationis, quæ non alio tendit quam ad sublevandum reum a gravamine: porro, gravamen non potest reparari nisi causa devolvatur ad superiorem cum jure competenti illam retractandi... Judex ad quem appellatur, non limitat suum jus ac officium ut pronuntiet an bene vel male fuerit appellatum, ut res de novo ad priorem judicem remittatur, si quid contra canones commissum fuerit; sed ipse causam judicat, sequendo regulas consuetas in judiciis, quales exposuimus in sectione III et IV... Potest nihilominus, quod magis sæpe optandum si possibile sit, causam componere extrajudicialiter per benevolam interpositionem inter superiorem immediatum et reum.

II. Appellatio habet etiam *effectum suspensivum*, nisi ta-